

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDEKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egész évre . . . . . 10 11 — kr.
Félévre . . . . . 5 " — "
Negyedévre . . . . . 2 " 50 "
Egy hónapra . . . . . 1 " — "
Egyes szám ára 4 kr

Felolós szerkesztő: **BARTHA MÓR.**
Főmunkatárs: **Dr. KIRÁLY PÉTER.**
Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díj:

Hat hónapban petit sorost 5 kr. Nagyobb terjedelmű a többi r. hirdetések aink szerint jutányos aron vezetnek fel. Helye díj 1 - den külön beiktatást 30 kr

Szerkesztői értesítés.

— Program. —

A mai napon átvettem a «Debreczen» lap szerkesztését, amely nevemet, mint felelős szerkesztőt már Augusztó hó 1-sőjétől hordja homlokán, de amely állásba tényleg ma léptem be.

Párt-közlönynek, amelyen ez a lap, a szerkesztő-csere nem jelenthet nagy változást; tehát a szerkesztői Program, anélkül, hogy észrevehető hiányt okozna, el is maradhatna ezuttal e lapból is. Hiszen a «Debreczeni függetlenségi párt» közlönye lesz ezután is; működnie kell s működni fog a megjelölt célra a párt ellenzéki módja szerint, megszokott eszközeivel.

Még sem felesleges ilyen alkalommal az «Értesítés.» Feltárja az a Szerkesztő felfogását, minden a lap által felöllelhető — felöllelni szükséges politikai, társadalmi és közgazdasági kérdésekben, amelyekhez, bár ezek némelyike, a szoroson vett politikai pártállással még csak rokonságban sem látszik állni: mégis úgy kell a lapnak szólnia, hogy fejlesztésök egy politikai fő-cél elérésére, a minden világi érdeket magába ölelő nagy társadalom, a mi közhaszná — a Magyar-Állam önálló ságának végki-bontakozására és megszilárdi-

tására szolgáljanak. Meg kell ismertetnie az erkölcsi érzést is, amely a sajtónak, korunk e nagy fontosságú és nélkülözhetlen tényezőjének műveleteit mozgatja; mert tisztes és magas feladatot amilyen a függetlenségi párté, megfelelően, méltón szolgálni és megoldásra segítői nem lehet; anélkül bizalmat, tudatos és őszinte ragaszkodást nem kelthet, sőt a cél hitelét és sikerét kockáztatja. Hogy azért minket, pártunk értelmi és erkölcsi sajtómunkásait, a korunkban annyira tért hódított, megbízhatlan, elkárhozható és elkárhozott vásári erkölcsötől, hazánk és nemzetünk őrszelleme megvédjen: azért eszenünk, s hogy attól magunkat megóvjuk, azon minden igyekezettel törekedünk — eléggé nem lehet.

Még van, ami nélkül ily s bizalmi munka végzése csak napszámos, lélekölő foglalkozás: a felkesedés az ügy iránt, amit ennek helyes meg- és átértelése teremt s magas lánggra kell. Hogyne!

Egy Nemzet, a mi Nemzetünk, a népek Istenétől a föld ezen részébe küldve, ahol rokon nemzetek segélyére nem számíthatott, sőt úgy érezheté magát, „mint a juhok a farkasok közt“: nagy rendeltetést, missziót teljesít, századokon át Európa polgárosodása, mü-

veltsége, az emberi tökéletesedés utjainak megvédésében s ennek védbástyájaként mellén fogván fel az ellene toló romboló áradatot. A midőn pedig roppant erőfeszítésében nemcsak magára hagyták, hanem éppen a megmentő jó szomszédok zsákmánynak tekintve tolokodtak rá, ezek ellenében is fel kellett vennie az önfentartás kimerítő küzdelmeit, ismét századokon át; s a lét — és nemlét borzalmas esélyei közt nemcsak megmaradt, hanem a háborúknak a művelt égben előhaladásra kedvezőtlen viszonyai közt oly könnyen elképzelhető hátramaradását, ezredévi kényszer-mulasztását, néhány évtizeden át bámulatos sikerrel pótolja után s immár is kivívta jogát nemcsak az élethez, hanem megbizonyította képességét az állami önállóságához s Európa közepén már is a világbéke biztosítására szolgáló értéke van: bizonyára, ha minden magyar átérezve nemzetének történelmi leg bebizonyult életereje értékét, büszkén tartja magát e Nemzet tagjának . . . nemcsak nem csodálkázhatunk, hanem mi is átérezzük a nemzet és hazaszeretet közös jogosultságát, magas felkesedésre lángolunk fel e szeretetben s azt mondhatjuk és mondjuk, hogy ez masként nem is lehet; s mert így van jól: ennek a magyar politikai Nemzetnek és Államnak önálló-

Ostor csattanások.

Irtá: **Gondy Károly.**

A bécsi udvari operában, az «Ördög Róbert» előadása végén azt kérdték a kínai nagy követőtől, hogy: mi tetszett neki legjobban a dalműben.

A kínai csingilingihez szokott diplomata czopfjához kapva birtelenséggel kibökte, hogy az eleje.

— Tehát a nyitány I Nem — viszonzá a kínai — még ennek is a megelőzője,

— Aha, a stímm lást érti — tolmácsolja egyik főherceg; mire a többi jelenvolt fenséges urak nagyot néztek egymásra.

Ilyen hangolás megyen most az európai koncerten, ami most az egyszer a kínai diplomatanak bizonyára nem tetszik.

A tea vignettákon megszoktuk a muszka cyrill betűket és a kínai indás tökfeket. Vajjon a czopfból lesz-e még kancsuka, vagy is: milyen lesz e jövőben a vignetta?

A felséges és fenséges urak éppen ezen a kérdésen töprengenek. Lehet, hogy az utolsó tea estélyen néznek nagyot, ha a «mandarin» újra a vignettán marad.

Ne is ítéljük a nyitány után, de várjuk be a finálét, hogyan csattan akkor az ostor.

Valaki nagyon fujja az A-t; és az, ki utána indul, könnyen megtalálja a B-t. Mindössze csak egy felhang különbség. A francia még a nagy utolsó háborúja előtt egy felhang-

gal lejobb vitte a stímmelést; az A-ból As (gu-) let, melyet a porosz a királyával elütött.

Most is az új hangvillája után rendez békés kiállítás és nagy hallgatóra lassítja meg lépését.

Vagy még ki tudja? a kiállítás rendszeren a háboru nyitánya.

Van valami a levegőben; szinte látom, min' 1873-diki kolera idejében a sűrűn csapkodó bogarakat, melyek akkor egy juhosi Vilmos estélyen ellepték a tányérokat és elotással fenyegették a lámpákat.

A forradalomnak is vannak ily változó fajtájú bogarak, mint a hullának, melyek az enyész-t stádiumát kimutatják; sőt már a beteg testhen lappanganak.

Csak úgy zümmög körülöttünk a sok faju bogár, ki-ki jó előre irányítja röptét a terít asztal felé.

A lámpa fény és láz: a debutansnak sokszor gyáz, kivált ha sugóra nem vigyáz. Sügnak-bugnak és a kvótának jó magas lesz ára.

A kerti lámpa lángja már az I. Vilmos (nálu-k volt vendéglős) lelken tul haladt, a II. Vilmos most már erősen az Angol királynő szoknyájába fogózott.

A vehemens (vemhes) Európa is Rómába készül, rendezi polyáit. Kezében a kalendárium, nagy gondot ad a születendő zabi keresztneve. Ausztria sehogy sincs innyre, fél, hogy újra siami iker lesz és megbánja ballépését, mint a kutya, mely kilencet . . . (hor á, dal-

mat, illir, bosnyak, tót, rác, olab, szász és magyar.)

A hosszantartó szülő fájdalmak után itelve nehéz lesz a felzabadás. A sage-feme (bába) nem lesz elég femme-sage (okos), mert még most sem akarja belátni, hogy most a beteg asszony a csaszar uesztést ki nem kerülheti.

Jó lesz a házi orvos mellett, ki csak belgyógyász, egy ügyes szöve-seges accoucheur megnyerui az operációra.

A diplomácia nagy áruházában is észlelhetjük a sok rendezést.

A gyáz és vörös kereszt főkjait complottirozzak. A portálekban újra díszelég a fátol mellett a trikolor, rajta víznyomáskan az 1848. körülötte a sok gyilkos fegyver gulabakakva.

A kirakat most a fő. Bécsben pl. bent a bolban sem találni parját a kirakott holminak, elég ha van.

Nem áll az többé, hogy a jó bornak nem kell czéger. Csak is a czéger, a korcsmában (nem hiába korcs) pedig a hamis bort gyártják.

A fejedelmek nagyobb biztosság kedvéért nem utaztatnak, de többnyire maguk végzik a vigécek teendőjét és nem restelnek általok ugynevezett tekintélytelen firmákkal (közársasági elnökökkel) szóba és alkuba ereszkedni. A kancellarok, nagy és kis követekben, kívát a mieinkben, nincsen mit bizni, csak automaták és nem diplomata.

A német császár jár-kei mint az

A kiegyezés válsága.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, aug. 31.

A döntés sem szüntette meg a kiegyezés válságát, még csak most kezd igazán bonyolalmas lenni. Az új alakulásokról és nehézségekről a következőkben számolnak be tudósítónk:

A döntés után.

Báró Bánffy Dezső miniszterelnök és Lukács László pénzügyminiszter ma reggel megérkeztek Budapestre és bár sok, a fővárosban időző politikusi sietett a hazatért miniszterektől bővebb fővilágosítást kérni és kapni az előzetes megállapodásokra vonatkozólag, az erre irányított törekvések és parkodások eredménytelenek maradtak.

A kormány tagjai — Daniel Ernő báró kivételével, ki Kaltenleutgebenben időzik, — valamennyien a fővárosban vannak és délután minisztertanácsra gyűlek össze, melyen báró Bánffy és Lukács a bécsi tárgyalások eredményéről jelentést tettek. A minisztertanácsban egyidejűleg megállapították a képviselőház legközelebbi munkarendjét, valamint annak a kormánynyilatkozatnak szövegét, melyet a kormány a képviselőházban a kiegyezést illetőleg tenni fog az első, e tárgyban hozzá intézendő kérdés után.

A képviselőház a királyi kézirat tartalma szerint hetfőn, szeptember ötödikén tartja első ülését. Ebben az ülésben fel fogják újra olvasni a képviselőházat elnapoló kéziratot, melynek kapcsán valószínűleg nyomban meg fog indulni Berzeviczy Albert ismeretes, ténykedése felett a vita.

Az első érdemleges ülés, mint már korábban jelente tük, szeptember hatodikán lesz. Ebben fogja a Ház legközelebbi munkarendjét megállapítani egy javaslat alapján, melyet a miniszterelnök fog a Ház elé terjeszteni.

Igen jó forrásból arról értesülünk, hogy a kormány mindenekelőtt azt fogja proponálni, hogy a pénzügyi, közgazdasági, igazságügyi és kötelekezőügyi bizottság kezdje meg a még április hóban hozzá utasított kiegyezési javaslatoknak tárgyalását, hogy a Ház a bizottságok jelentéseinek beérkezése után hozzájáruljon a plénumban is a kiegyezési javaslatok tárgyalásához.

Mivel azonban valószínűleg már a következő napon Lukács László pénzügyminiszter be fogja terjeszteni az 1899-iki költségvetést és annak kapcsán hosszabb expozétát mond, melyben a dolgok állásánál fogva természetesen foglalkozni kell a kvóta kérdéssel, a kormány már ezt az alkalmat is fel fogja használni, hogy a kiegyezés perfektionálásáról eimondja a maga véleményét.

A költségvetés ugyancsak a pénzügyi bizottsághoz fog utasítani, melynek tizenöt kiegyezési javaslaton kívül tehát a költségvetéssel is kell majd foglalkoznia. Ez oly munkát képez, hogy azzal a pénzügyi bizottság, még az esetre is, ha — mint tervbe van véve, — tanácskozásai idejére a képviselőház szünetelne és így párhuzamos üléseket tartana akként, hogy délelőtt a kiegyezési javaslatokat, délután a költségvetést tárgyalná, — legalább egy hónapig lesz elfoglalva, mert a tizenöt javaslatnak bármily gyors tempóban való lemorzsolása a leppimitivebb parlamenti technikai tekintetek szemeltartása mellett is ennyi időt legalább is igénybe fog venni.

A kormány teljesen tisztában van azzal, hogy a kiegyezési javaslatok úgy a bizottságokban, mint a Ház színe előtt a legalaposabb bírálat tárgyává fognak tétetni és ezért számolt azzal a kalendáriumi valószínűséggel, hogy a javaslatok december végéig a magyar képviselőházban se lesznek leárgyalva.

Es erre a körülményre alapítja a kormány a belireményét, hogy nem kell majd az önálló berendezkedés jogával 1898 január elsején élni, mert a képviselőháztól december közepéig törvényes felhatalmazást fog kérni, hogy addig, míg a tárgyalás alatt levő javaslatok mindkét törvényhozás előtt tanácskozási tárgyképezzik, vagy pedig még a reichsrathnak 1899 elején konstatalható akció képtelenségének bekövetkezése esetére életbe léptetendő új jegyzményt aktíválni lehet, ne álljon be, mint a valy törvényen kívüli állapot, hanem tartassék fenn a régi status quo.

Es itt fog akkor majd diadalmaskodni Thun gróf álláspontja, mert addig a kvótára nézve a két kormány már megegyezett (persze felemelve a magyar arányt) és a bekövetkező állapot, legyen annak bármi a neve, vagy létesítmények az bármily formák alatt, mégis csak provizórium lesz.

Végül regisztráljuk még, hogy bizonyos feltűnést kelt, hogy a miniszterelnök lemegy Buziára, mert miután a király buziai tartózkodásánál, a katonai karakter szigorúan megőrzetik, a miniszterelnök ott-léte rendes körülmények között egészen felesleges lenne, mint a hogy pl. tavaly Tatán sem volt a miniszterelnök, dacára annak, hogy ott még a német császár is megjelent és a polgári hatóságok fogadása nem volt elvileg kizárva.

A magyar sajtó a döntésről.

A tegnap publikált döntés nem talál valami tulságosan lelkes fogadtatásra még a legkormánypárubb sajtóban sem. Ezért nem érdektelen néhány lap nyilatkozatai felett egy kis szemlét tartani.

A Hazánk szerint Taaffe gr. híres jel-szavában a »forwursteln« jegyében indult és folyik a Bánffy-Taaffe kiegyezési politikája; még semmiféle eredményt sem tudott elérni Bécsben, hanem siralmasan dokumentálja azt, hogy a lemondások, az elkuvások, a koncessziók versenyében az alkotmányos Magyarország s annak parlamentáris kormánya világra szóló rekordot tud elérni.

A N. P. Journal-ra csak taktikai csatá-fintaság benyomását teszi a tegnapi döntés. Ma semmivel sem világosabb, mint eddig az a kérdés, hogy mi lesz majd.

A Pesti Napló is csak újabb respiriumot lát a döntésben. Szerinte a magyar parlamentben előreláthatólag meginduló harcok el is lesznek odává addig, míg az osztrak reichsrath magatartása iránt tisztában nem lesznek.

Ez előadás ellen azt hiszük, az ellenzéknek nem lesz kifogása, mert minél később maradjon a dolgok érdemleges elintézése, annál könnyebb az ő pozíciója, ha a kormány javaslatai ellen csakugyan vegletekig menő küzdelmet szándékozik indítani. Az ellenzék tehát várhat, de Magyarország a mostani helyzetben sokáig már nem várhat.

A Budapest szerint, ha a magyar ellenzék hivatásának magaslátán áll, ha átérzi azt, amivel az ország érdekeinek tartozik: rá kell

kényszerítenie Bánffyt az ő-zinte nyilatkozatra s véget kell vetni a zsákban való macska áruulás további komédiájának.

Az Egyetértésben Kossuth Ferencz az eredményt ahoz az egérhez hasonlítja, melyet a vsjudó hegyek szűltek.

A lefegyverezés.

Az örökbéke kérdéséhez,

habár a legáltalánosabb emberiségi érdek megoldását hordja magában: különböző nemzetek, kormányok és lapok különböző felfogással szólnak.

Németország

attól függeszti fel a kérdés megoldását: mit szól hozzá Franciaország.

Franciaország

Elszász-Lotharingia visszabocsátása esetében nem vonakodik tőle. De míg ez meg nem történik, rosszul esik neki hatalmas cári szövetségének hirtelen feltámadt béke-szeretete. Eöbbs kijavíttatni akarják Európa térképét.

Angliában

a Globe jellemzően idézi a cári indítványról a franczi közmondást: »Hadd kezdjék a gyilkos urak — a halál büntetés eltörlését.« A Times azt véli, hogy Németország lefegyverzése Franciaország magatartásától függ.

Amerikában

azt tartják, hogy az Egyesült Államok diadala Spanyolország felett nagy mértékben hozzájárult a czár jegyzékének megszűnéséhez. Különbösen az egész utópiának tekintik s a tárgyalásban az Egyesült-Államok aligha vesz aktív részt.

A Vatikán

üdvözlí ugyan az eszmét, mint amelyet már előbb maga is hangzatosított, de gyánithatólag is nagyon óhajtana a papai világi uralom visszaállításával az Európai hatalmi kör rendezését.

A béke-konferencia helyéül egyelőre Koppenhágát emlegetik, de hír szerint a svájci szövetség tanács is felajánlotta a czárnak erre Svájcot.

Spanyolország

a status-quo helyreállítását reményli belőle.

Románia, Hollandia

nagyon optimisztikusan üdvözlí.

Austriában

a szlav lapok üdvözöve, a német hegemonia ellen rohannak s nagy dicsőségek tartják, hogy ilyen fenséges eszme egy szlav uralkodó agyában fogamzott meg.

Táviratok.

Jékkárosultak ügye.

Veszprém, aug. 31. A megyei jékkárosultak segélyezése ügyében bizottság alakult, mely Fenyvessy Ferenc főispán elnöke alatt Kollóczsváry alispánból, Óvári Ferencz képviselőből, a gazdasági egyesület alelnökéből, Ré Jenő közgazdasági előadóból és a jékkárosult járási főszolgabíróiból áll. A bizottság elhatározta, hogy az alispán Óvárival és Ré Jenővel bejárja a jékkárosult községeket a szükséges segély mérvének megállapítása végett. Az alispán felhívására eddig közel 4000 forint és nagy mennyiségű vetőmag gyűjtete.

Darányi miniszter Deesen.

Budapest, aug. 31. (A »Debr.« ered. táv.) Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter gróf Bethlen András temetésére utazva, Deesen kiszállott és báró Bornemisza Károly főispán kíséretében megszemlélte a várost s kivált képp a törvényházat, a vármegye székházat és disztermét, a méntelepét, a nemzeti színházat, az új honvéd laktanyát és a mileniumi emlékoszlopot s nagy elismeréssel nyilatkozott Dees város rohamos fejlődéséről.

Dreyfus ügy.

Tegnap távirataink között röviden meg emlékeztünk Henri ezredes letartóztatásáról. A Dreyfus ügy ezen szenzációs fordulataról részletes tudósításunk a következő:

Páris, aug. 30. A »Debreczen« er. táv. A hadügyminiszter irodájában ma rájöttek hogy Henry alezredes volt annak az 1896 októberében kelt levél szerzője, a melyben Dreyfus-ról említés történik; Henry b ismerte tettét. Hadügyminiszter azonnal elrendelte Henry letartóztatását a kit a Mont Valerien erődbe szállították.

Henry alezredes öngyilkossága.

«Debreczen» legújabb ered. táv. ér. d. e. 12 órákor. Henry alezredes borotvával ma megölte magát. A vezérkarban általános a megdöbbenés és zavar. Bois-doffre vezérkari főnök lemondott. **A kormány elrendelte a Dreyfus pör revízióját.**

Páris, szept. 1. a »Debreczen« er. táv. Bois-doffre vezérkari főnök Cavaignac hadügyminiszterhez benyújtott lemondó levelét avval indokolta, hogy Henry ezredesben, ki oly okiratot jelentett ki való n a k, mely való t t l a n v o l t, csalódott. A hadügyminiszter erre azt válaszolta: »Szükségesnek látom, hogy ön vezesse a tárgyalásokat ama tény körülmények fölött, melyek az ön jóhiszemű tévedését előidézték. Csakis akkor, ha megmarad szándéka mellett fogok elterjesztett kívánsága fölött határozni.« Bois-doffre ezek után is megmaradt kívánsága mellett. Utódja Renaud lesz.

Budapesti áru és értéktőzsde.

— Reich Jenő és Társa jelentése.

Távirati tudósítás. szept. 1.

Határidőüzlet.

Zárul 1 órákor.

Buza őszre	8.36
Tengeri juliusra	4.49
» augusztusra	5.18
Rozs őszre	6.66
Zab szeptemberre	5.34

Ertéktőzsde.

Zárul 1 órákor.

Osztrák hitelrészvény	359.90
Magyar »	395.75
Államvasuti	356.50

H I R E K.

* **Főiskola köréből.** A Debreczeni ev. ref. főiskolában az 1898/99. iskolai év ünnepélyes megnyitása a főiskola oratoriumában tartandó ismétlészettel szeptember 9-én d. e. 9 órákor történik, mely után az akadémia igazgatója székfoglaló értekezést tart a főiskola diszertmében. Debreczen, 1898. szept. 1. Az igazgatóság.

* **Meghívás.** A debreczeni izraelita szent-egylet 1898-ik év szeptember hó 4 en d. e. 10 órákor az egylet piac utcai hivatalos helyiségében tartandó Rendkívüli Közgyűlésére. Targy: 1. A temető kőfalának — és 2. Az aggok menházának építése. A Chevra-Kadisa előjárósága.

* **Monstre bűnpör.** Egy vásári országos tolvajbanda bűnügyében a napokban hozta meg a kir. törvényszék az 57 o dalra terjedő végzést. A végzés, mely nagy alaposítással és jogászai képzettséggel van konstruálva, a vádlottak vád alá helyezését tartalmazza. A vádlottak, összesen n e g y v e n h á r m a n v a l a m e n n y i e n n ö k, lopás és orgazdaság bűntettével vannak vádolva. A főbűnösök közül ö z v. P o e s i Gábornét 23 rendbeli lopás és orgazdaság, B e r t u l a n Gábornét 20 rendbeli lopás és Horizs Istvánnét 24 rendbeli lopás büntette terheli. A kir. törvényszék a

szenzációs monstre bűnpörben a vértárgyalás határnapját f. é. november hónapjára tűzte ki.

* **Elítélt tolvaj.** Folyó évi május hó 28—29 re viradó ejjei valamelyik közel fekvő tanyáról 2 tehenet és 2 borjút elloptak. A megindított vizsgálat kiderítette, hogy a lopást B e k e Adám rovott előéletű földműves követte el. Békéről még az is kiderült, hogy járlatot hamisított és azt Kiss Juliánának eladta. A törvényszék a ma megtartott végigtargyaláson Beke Adámot lopás és közokirat hamisítás bűntette miatt 2 évi fegyházra ítélte. Az orgazdaság büntetével vádolt K i s s Juliánát felmentette.

* **Verekedő szomszédok.** A város alatt fekvő ondódi tanyán tegnap véres verekedés folyt le. A verekedés eddig egymással békében élő szomszédok között történt négy kis pihés pujka miatt. A pujkak, melyek S i p o s Andras tulajdonát képezték, észrevétlenül átlátogattak a szomszéd R o z s a István földjére. Midőn R o z s a látta, hogy a pulykák mily pusztítást tesznek a vetemények között: rendkívüli haragra gerjedt s fekapván egy közel fekvő dorongot a pulykakat agyon ütötte. Ezen tettéért S i p o s felelősségre vont, mire aztán összekaptak. A heves indulatú és hirtelen természetű R o z s a vasvillát ragadott s vele oly erősen sújtott S i p o s Andras fejére, hogy az vértől borítva összerogyott. A verekedés zajára kirohant Rózsza felesége es segítségére sietett urának. Midőn ezt meglátta Rózsza sógora T o l v a j Ferencz, előkapott egy hosszú rudat és az asszonyt alaposan elpöhlölte. A véres verekedésről azonnal jelentést tettek a mezőrendőrkapitányságnak, mely a vizsgálatot megindította. Mint utólag értesülünk, a ma betérjesztett orvosi látletet szerint a verekedés hevében T o l v a j Ferencz is súlyos sérüléseket szenvedett.

* **Dohánygyáriak műkedvelő előadása.** A dohány gyár munkásai szombaton tartják meg a műkedvelő előadást, mely iránt oly nagy az érdeklődés, hogy már is minden jegy el kelt. Nem tévedünk, ha ezen előadásnak előre is úgy anyagi, mint erkölcsi tekintetben szép sikert jósolunk. Előadásra kerül Csepreghy Ferencz kitűnő népszámúve a »Sarga csikó«, melynek főbb szerepeit a következők játsszák:

Bakaj Andras jómódú parasztagazda Tóth Andras, Erzsike leánya Szedlák Juli-ka, Csorba Márton, csikós gazda Toma István, Agnes, a felesége Kovacs Róza, Laci, a fiok Bak Janos. Gelecséri, pusztabíró Szilassy Mihály, Peti, a fia Bihari Gabor, Harsztos, kántor Szathmari L, Boltos Leig Kis Balint, Bogár Imre Bazsek József. Gázi, sánta, Bago, vak koldusok Fisk Ferencz, Varga Janos.

* **Debreczeniek Bártfán.** Bártfán, országunk egyik leggyönyörűbb fekvésű fürdőhelyén a debreczeniek közül legutóbb a következők üdülnek: Dr. Bakonyi Samu ügyvéd, Mihalovics Gyuláné hivatalnokné, Birinyi Eszterike iparos leánya, ö z v. Krausz Lipótné varrónő, Szabó József főszámvevő.

* **Betyárvilág Gurahoncon.** Zam vidékén a megszaporított számú csendőrök valóságos hajtóvadászatot indítottak a kapczabetyarok ellen és pedig eredményesül, mert néhány főkolompoti kezrekerítettek. Pár napig csend volt a vidéken, de — mint gurahonci tudósítónk értesíti lapunkat — a község környékén ismét garázdálkodnak a vakmerő betyörök. Vasarnap este egy fekete ruhába öltözött csavargó behatolt a D. nga Vazul kovácssegéd lakasába, a hol az asszony egyedül volt otthon. A rabló forgópisztolyt szegezett a megrémült asszony mellének és halálos fenyegetések között követelte a pénzt. A megrémült menyecske odaadta tizenöt forint összes megtakarított pénzcsékjét. A csavargó rabló magához vette a pénzt, aztán az asszonyra reáért a szoba ajtaját és elmenekült a sötétben Dinga Vazulné kétségbeesett segélykiáltására kieresztették a szobából, aztán nyomban jelentést tettek a csendőröknek, a kik üzóbe vették a rablót, de eredménytelenül, mert elmenekült az est sötétségében. Egy rongyos ruhájú csavargó heifőn es e szinten be-

hatolt a Czukor Sara gurahonci asszony lakásába, de a megrémült asszony kimenekült az ablakon és segélykiáltására összefutottak s szomszédok és üzóbe vették a megugrott gonosztevőt, utána is löttek, de eredménytelenül, mert egéruat talált és nyomat vesztették. A gurahonci csendőrörsöt tegnap hat csendőrrel megszaporították, a kik a legmesszebb menő nyomozást indították meg a határban garázdálkodó betyörök kézrekerítésére.

* **Az égés és ijedtség halottja.** Sajnálatos baleset történt Békésen, mint onnan írják Barna Sándorné levest főzött az urának azt mondta a kis leányának, Zsófinak:

— Vigyázz kis lányom a tűzre, majd leszaladok a zöld-égerre.

Mig odajárt, a hat éves leánykának ruhája tüzet fogott s a leány első ijedelmében futni kezdett. Ettől még jobban lobbogott. Mire a szomszédok mentésére elősiettek a kis leány ijedtében, de meg az égési sebek következében, — halva terült el az utca sarában.

* **Köszönet a polgármesternek.** A debreczeni városi dalegylet Simonffy Imre polgármesterhez meleg hangu levelet intézett. A levélben a dalegylet megköszöni a polgármesternek azon fogadtatást, melyben őket Konstantinápolyból való haza érkezésük alkalmával, a pályaudvaron reszesítette.

* **A milliomosok mintaképe.** Ott, ahol uton-utfélen milliomosra akad az ember, ott találkozott ez a ritka példány, kiről így ír egy amerikai ujság:

Jakob Aster a napokban visszatért New Yorkba. Első dolga az volt, hogy az adófőszámlási bizottságot kereste fel. Aster három százezer dollár jövedelmi adót fizet s azt hitte, hogy adóelengedés végett szólal fel. Nagy volt az amulat, mikor Aster azt diktálta a jegyzőkönyvbe:

— Kijelentem, hogy csekély adót vetettek ki reám, ugyan ezért kérem az adóelvető bizottságot, hogy vizsgálják át alaposabban anyagi viszonyaimat. — Addig is, a mig ez megtörténik, én ötszáz ezer dollár adót fizetek.

Az ötszáz ezer dollárt nyomban le is fizette.

Innét a városi tanács ülésére hajtattott Aster. Itt indítványt nyújtott el.

Ajánlom, — úgy mond — hogy minden városrészen állítsanak föl olyan népkonyhakat, ahol mindenféle etel kapható saját árban. Ilyen népkonyhakat a valesi hercegnő létesített Londonban. Ennek az a haszna, hogy a szegény nép a nem épen okvetlenül szükséges eledelt olcsón veheti.

Es Aster tanácsbéli tagjai lehurrogták ő tovább beszélt.

— Az új népkonyhákra ezenne, 50000 dollárt ajánlok föl.

Es Aster tanácsbéli tagjai beszédének erre a csattanós befejezésére megéltje ne z t é k.

Aster most újabb tervvel foglalkozik. Negyvenezer dollár akar adni egy új egyetem létesítésére, amelyvel a valesi és a harwardi egyetemeket akarja lefőzni.

Igy írta ezt az amerikai ujság.

* **A hasi hagymáz terjedése.** A hasi hagymáz városunkban még mindig jarvány-szerűleg tart. Ennek egyik oka valószínűleg az hogy a városi orvosnak lapunkban is közölt ide vonakozó egészségügyi rendelkezését igen sokan nem tartják be. Ma is sok hagymázos megbetegedés történt.

* **Krivány tisztviselőtársai a vizsgálóbírónál.** Köller Janos vizsgálóbíró — mint tudósítónk írja — e héten a vármegyei tisztviselőket hallgatja ki. Tegnapelőtt Hanacsék Béla gyámpénztári könyvelőt és Leviczky Tibor árvaszéki ülnököt hallgatta ki, aki azelőtt volt könyvelő. A könyvek vezetésére s az előforduló hamis tételekre vonatkozólag tettek vallomást. Tegnap egész nap Schwéger Alajos főszámvevő kihallgatása folyt. A főszámvevő vizsgálta felül a könyvelőt és ő rovancsolt a gyámpénztárban, így a legtöbb idót

az ő kiballgatása fogja igénybe venni, melyet ma folytat a vizsgálóbíró. A hét végén kerül a sor Rácz Ferencz irattárnokra és Bóra György iktatóra, kik az Amay-féle kérvény kétheti késedelmére nézve fognak vallomást tenni.

* **Helyettesítés.** Király Gyula tanácsnokot szabadsága tartama alatt Olah Karoly tanácsnok helyettesíti a gazdasági ügyekben, a ki is ezen ügyek ellátása czéjából naponkint d. e. 9—12 óráig a városházán Király Gyula tanácsnok hivatalos helyiségeben található. — A mezei munkások és munka-adók közötti vitás ügyekben Király Gyula tanácsnok helyettese Szabó Kálmán aljegyző, (hivatalos helyisége a városházán).

* **Véres családi dráma.** Szegeden borzasztó családi dráma tartja igazatosságban a kedélyeket. Szűcs János, egy fiatal papucsos együtt találta feleségét Schmidt Miklós szobával. Elsápadt arccal és iszonyu dühvel kést rántott és rávetette magát nejeinek kedvesére. Schmidtet 4 késszurással megölte. Azután a hűtlen asszonyra támadt. Kétszer rálőtt és ezenfelül mellét a kezében villogó éles késsel fehasította. Most magára zárta az ajtót és mikor a rendőrök érte jöttek, szíven lötte magát. A két férfi meghalt, az asszony pedig élet-halál közt lebeg.

* **Eljegyzés.** Vajda Nándor m. k. r. államvasuti mérnök, Debreczenben eljegyezte Löwi Irén kisasszonyt, dr. Löwi Adolf orvos leányát, Jászberényből.

* **A sztrákosí hitvesgyilkos.** Vadallatias, kegyetlen gyilkosság történt a sztrákosí rengeteg sűrűjében, melynek Hvilás Vaszi Duma Anna esett szörnyű áldozatul.

A borzalmas bűnyűben Zaray belényesi csendőrősbadaugy most fejezte be a vizsgálatot, melynek részleteit itt közöljük:

Hvilás Vaszi évekkel ezelőtt egyik legvagyonosabb oláh gazda volt Sztrákoson. Fialat legényk volt mikor megházasodott, a szépségeről híres Duma Anna pásztorleányt véve feleségül. A családi tűzhely melegét kioltotta az asszony, Kaczér, kikapós menyecske vált belőle s bizony hamarosan hűten lett az urához. És Hvilás Vaszi bubánatában — mi is telhetett volna róla — az ivásnak adta magát. Szórta, tékozta a pénzt, aztán vérszenet kapott a menyecske s jobbról-balról lopta az emberét, — hogy pénzelnesse az udvarlót.

Három esztendő múltán már csak hitvány roncsai maradtak a vagyonnak s az asszony a megmaradt kevés pénzt is elpazarolta: élte a világot, az időközben született kicsi lányt se maga nevelte, hanem a szomszédfaluba adta dajkaságba.

Aztán a hogy teltek az évek, Hvilásék feje alól még a pár nát is ellicizáltak, kolduson maradtak. Aztán a férj hajdan gazdag Hvilás Vaszi elszegődött pikullárnak, az asszonyt meg elűzte magától. Harag, fekete gyűlölettel váltak meg egymástól.

És Hvilás Vaszi lelkében folyton-folyvást égett a bosszú lángja, uton útfel-n mondogatta, hogy elpusztítja az asszonyt, aki elpusztította őtet.

A Szent-István előtt való napon Kotyikleten járt Vaszi, s ott az ismerősöktől hallá, hogy a felesége az erdei uton át Sztrákos felment a kis Mariska leányával. Styef Juon oláh gazdánál meg is fordult az asszony s elmondta hogy Sztrákoson van dolga, de fel hátha találkozik az urával, mert az megölessel fenyegette.

Hvilás Vaszi Kotyikletről aztán hirtelen eltűnt, Styef Juontól egy fejszét véve magához. És elindult az erdei uton, — az asszony után. A mint a szörnyű következmények mutatják, el is érte: a sűrű erdő közepén találta.

Ahogy a vizsgálat kiderítette, Vaszi elcsivakodott, pörlekedett a feleségével, mire az

asszony öklével orrába ütötte. Az amugy is ingerült embert e futotta az epe, s megfogta feje fölött a fejszét. Az asszony sikoltozva akart menekülni, de a fejére mért hatalmas c-apas leérintette. Amint a boldogtalan asszony fejből vastag sugárban kiszökken a vér, a kicsi Mariska leány eszméletét veszítve odarokkadt egy bokor tövébe.

A gaz Vaszi aztán irtóztató módon végzett szerencsétlen áldozatával. A nyöszörögve vonagló teremtésnek erős fejszeütésekkel levágta mindkét kezét és lábát, majd még egy hatalmasat sújtott, hogy a belet kifordultak. Köröskörül minden egy merő vér lett. s Hvilás Vaszi ruhája is tele volt verfontokkal. A szörnyű ember ezután hazament, a patakban megmosta ruháit, otthon pedig az istálló szalmájába rejte a véres balat és kiült a ház elé pipázni.

A kis lány azán, hogy magához ért, befutott a rémhírrrel Sztrákosra, s a csendőrök erre letartóztatták Hvilás Vaszi, aki teljes beimerésben van, csak a szándékosságot tagadja.

A gaz gyilkost leközelebb beszállítják Magyar-Csékerő a nagyváradi kir. ügyészség hazába.

Szeptember 1.

— Jól tanul fiam! szól az apa.
— Aztán gyakran írj levelet! szól az anya. El ne fejedt megírni, ha beteg vagy.

Még egy pár ölelés, egy pár bucsucók, s a gyerek ott hagyja a szülői házat. A szülők, testvérek gönyezve neznek utána; a fiu pedig elmegy messzi városba, az iskola falai közé, hogy tanuljon és ember váljék belőle.

Istenem, hányszor ismétlődött ez a jelenet a napokban, hányszor hangzottak el ugyanezek a bucsuszavak az ország minden részében! Talán meg se lehetne számlálni!

Holnap pedig az édes szülői házból olyan szerető gondoskodással elbocsátott gyerekek már itt lesznek a nagy város falai közt. Kissé idegenszerű nekik minden. Olyan barátságatlanok a szülői ház után az iskola puszta szobái; szülőfal helyett idegenszerűek a város ucai.

Eleinte nehéz szívvel mérik végig a járdát, de nemsokár beleszoknak. Itt egy volt lakótárs, ott egy kedves osztálytárs s jó. Összetalálkoznak.

— Szervusz Pista!
— Szervusz Miska! Hogy vagy?
— Jól. Hát te?
— Jól. Mikor jöttél?
— Ma.
— Én meg tegnap.

A jó barátok újra megtalálják egymást. Egyik a másik után érkezik meg az iskolába s szept. 1-én már neves az iskola tájéka, sürgős forgás van a folyosókon, az udvaron a szobákban. — Zaj beszélgetés, kérdezősködés mindenütt.

— Hol voltál a nyáron?
— Hogy vannak otthon?
— Mit dolgoztál a nyáron?
— Kivel jöttél be?
— Be vagy iratkozva?
És így tovább.

Egyik folyosón ócska könyveket árul valaki.

— Hányadik osztályba mégy?
— A negyedikbe.
— Kell egy Liviusz?
— Nem. Vettem már. De egy Oviduszt megvennék.

— Neszel?
Hogy adod?
— 50 krajczár!
— Nem kell, rongyos.
— Mit adsz érte?
— Husz krajczárt,
— Vigyed.

Az igazgatósági irodákban pedig lassan, ünnepélyesen foly a beiratás. A szülők jönnek mennek gyerekeikkel. — Lefizetik a dijakat és a gyereket figyelmébe ajánlja az

igazgatónak. Iz a beiratás is eltart három napig.

Ezalatt a városban mindenki koszt és szállas után néz. A szülők el nem felejtik jó házi koszt után tudakozódni. Mindenki azt szeretné a gyermekének.

A kollegiumokban pedig foly a beiratás. 4—5 nap alatt a szülők is hazamennnek, a beiratások is elmúltak, a szobák rendben vannak s megkezdődik az új év. A nagy csengő megszólal ünnepélyes komolysággal. A professzorok ott ülnek a terem közepén s az igazgató megnyitja az iskolai évet.

A tanuló ifjuság elmegy az első órákra. A mulatság egy kisse szokatlan. Ott ülni 6—7 órát naponta egy teremben, bizony nem kellemes dolog. — S még szekundára is felelni olykor olykor!

— No de se baj! Mindenbe beleszokik az ember. Ez év is eiteik s akkor édes lesz a vakáció!

A katona gondviselés.

Debreczen, aug. 31.

A világlapok ép most adnak hírt arról hogy Cavaignac francia hadügyminiszter az összes katonai gyakorlatokat s marsokat megszüntette a hőség miatt. Fájdalmas szívvel értesülnek erről derék bakáink, kik kánikulát nem nézve, kettős rendekben szelik az országot keresztl-kasul.

A napszurás nálunk épp úgy szedi áldozatait, miut Franciaországban. Nagyobb marsoknál bizony nagyon felszaporodik a kidölt maródi száma, de azért azt nem igen halljuk hogy valahol csak egy napi szabadságot adtak volna a legénységnek az időjárás akarmin, akár napszurás, akár zimankós viszontagsága miatt.

Igy augusztus hőzépén, mikor az erítés már javában folyik, helylyel-közzel be is fejeződött s az ugynevezett terep felszabadul, országszerte megkezdődnek a manőverek és az ezredek tologatását nem zavarja se földij se égi végzés.

A mint a gyakorlótérre kiküldött zászlóalj saját jó belátása szerint nem szakíthatja meg évek óta mindennap egyformán végrehajtott s így jól megtanult fegyverfogásait, még ha az esőtől bőrig ázott s a szélől minden tagjában didereg is a legénység, ugy a kirendelt hadtestek s divíziók sem térhetnek el az Ordre de Bataillontól bármilyen időt hoz a sors az ugynevezett emberanyagra s a drága materialéra. mely utóbbival, meg kell vallanunk különben nagyon tudnak takarékoskodni katonáknak.

Igen, a csapattestek maguk nem rendelkezhetnek, mert mint apró excecir-kofferek a központ vak eszközei. De miért nincs eset arra, hogy a központban, a hadgyakorlatok buszorkánykonyháján, hol a taborkar körzével és vonalzóval rajzolja ki a katonai térképeken a gyakorlatokat s diszszonál az ország 20 25 éves ifjuságával, használnánk a körző s vonalzó mellett hévmérőt s barometrumot is s számba vennének egyéb tekinteteket is, melyek az ország boldogulása szem előtt tartásánál népmozgalmi s egészségügyi szempontból érvényesülniök kellene.

A merev katonai adminisztráció ezeket a szempontokat nálunk nem ismeri. Franciaországban a hőség miatt megszüntetik a gyakorlatokat, nálunk a legnagyobb hőségben kényeszmarsokat csinálnak s a helyett, hogy legálább az ugynevezett koffermarsokat, melyek

nek a gyakorlatokhoz semmi közük s csak az ezek elszállítása czéljuk, vasuton csinálnak legnagyobb távolságra gyalog terelik a legényféget s a marsmaródokat a legtöbb ezrednél büntetik. Hogy a közegészség állapotának, melyet a katonaságnál a katonai orvosok alacsony nivója is ron', nem válnak e dolgok hasznára, az kétségtelen.

De más szempontok is vannak, a melyeknek megszivvelésére nemcsak nem hajlandók, de tán nem is képesek a mi katonai főhatóságaink.

Olaszországban a kormány elhatározta, hogy a financiai megjavítása czéljából egy ideig nem tartanak hadgyakorlatokat. Nálunk a hadgyakorlatok mintegy négy millióra kerülnek évenként. Egy egy császárgyakorlat is belekerül egy fél millióra. Vajon mikor a pénzügyminiszter az összes kormányzati részort budgetjét megszorítja s a közoktatásiügyi kormány szégyenszemre elmondja, sőt a német császárnak panasolja föl, hogy a legfontosabb kulturális czélokra nem jut; miért nem gondolnak kormányaink e milliók megszorítására s terhek könnyítésére.

S még e direkt kiadásokon kívül is mennyi a kára a nyári gyakorlatoknak. Vármegek és gazdasági egyesületek sűrűn folyamodnak a kormányhoz, hogy a gazdasági munka idejére bocssásk hazza a legényeket. Beláthatatlan gazdasági érdek fűződik ehhez, de ez nem szempont az intézőknél Magyarországon és Ausztriában.

Ehhez járul még az, hogy a gyakorlat a gazdára nézve bizony holmi sáska járás félték is beválik, melynek pusztításától ritkán tudja megvédeni a katonai felsőbbseg a vidéket. A kulturák letaposása tilos, mégis nagyon gyakori.

A főváros is most panaszkodott, hogy ültvényeit tönkretesz a katonaság s ezer a száma a gaz áknak, — a kik csak maguk között panaszkodnak, hogy letaposák a termést. — S bizony nem igen kapnak érte kárpótlást, mert ha kapnának is legtöbbnyire elkallódik a községi adminisztráció kezén, a minthogy a beszállásnál is legritkább esetben kapja meg a paraszt a katonaságtól pontosan kijáró krajczárokat.

De ezek az apróságok a katonai gondviselést nem igen bantják a budget katonai szükségletei rémes következetességgel emelkednek, a nemzeti vagyonmérleg pedig a munkás kéz nyers erejében a tőkegazdaságban egyaránt fogy egyik egyik gyakorlattól a másikig!

Zenede érdekében.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Becses lapjában f. é. aug. 27-én egy érdekes cikk jelent meg, mely a városi zenede és az általam megvett zeneakadémia egyesítésének szükségességét hangsúlyozza, azt állítva hogy Debreczen két zenetanintézetet nem bír eltaranni. De kétkedik az egyesítési törekvések sikerében.

Minthogy E. Gy. ur a kérdéses cikk írója az én igénytelen egyéni-égyemre is kiterjeszkedett: tisztelő alázattal kérem Tekintetes Szerkesztő urat, hogy méltóztatnék arra vonatkozó szerény észrevételeimnek becses lapjában helyt adni.

Kezdjük mindjárt hátul, mint urak szokták az újságot olvasni.

A Debreczen fennebb érintett cikkei nálamnál nagyobb érdekekkel senki sem olvashatta.

Szerettem volna is azokra haladéktalanul

megtenni szerény észrevételeimet, de hivatottabb erő felszólítására vártam.

Node ad rem;

Hogy Debreczen két zenetanintézetet ne bírna tisztességesen eltaranni: azt állítani nem merném. Jogosultabbnak tartom azt a kérdést hogy akar-e?

Arad sokkal kisebb, nem is oly vagyonos, mint Debreczen, mégis ott a jobban segélyezett városi zenede mellett igen jól érzi magát egy kizárólag saját erejére utalt magán zeneiskola.

Igaz, hogy Debreczen zeneérzéki fejlettsége nem versenyre áll Aradéval: de ebből — szerintem — nem az következik, hogy a zenei képzést veszteteltesük, hanem, hogy jövőre erőteljesebben fejlesszük, — mint eddigelő.

A megélhetési tekintetnek azonban hátrálni kell azon kérdés elől hogy a két intézet surlódó versenyében, vagy egyesülésében rejlik-e a zenei tanügy fejlődésének nagyobb biztosítéka? Mert a kérdésre adandó válaszban ezt a biztosítékot illeti a döntő szavazat. A dolog úgy áll, hogy az a tehetőség, melynek egy részét az anyagi existencia küzdelme foglalja le: az ügy javára soha sem érvényesülhet annyira, mintha termőképeségének egész készletét szellemi feladatának s eszmei feldolgozásának szentelheti.

Ezt — valljuk be őszintén — az egymással farkasszemet néző intézeteknek a látszat munkáját nem nélkülözhető versenye a legjobb akarat mellett is kizárja.

Az egyesülés folytán megizmosodott intézet magasabb művészi irányt követhetne.

Működése felőlelhetné mindazzen segédanyagokat, melyek a zene érzelm és szívemesítő hatásának élvezeti jogát az értelemre is kiterjesztik.

E. Gy. ur téved, ha azt hiszi, hogy az általa megnevezett gyarlóságoknak az egyesülés ellen agyarkodó demonai az én subám alatt lappanganak. Kivéve talán a hiúságot, mely biz az én gyarlóságaim raktárába is belopózhatott.

A magán anyagi érdek vádja csak anyanyiban érinthet engem mint minden más munka után élő becsületes embert, — t. i. szerettem az aprópenzt és még inkább a nagyot.

Ez a szerelem azonban nagyon is plátói miután arról vagyok ismeretes, hogy olyan nincs nekem s midőn azzal reüniora töreksem, törekvésem sohasem lépi át a szigorú illem és tisztesség határait.

Azért jöttem a fővárosból Debreczenbe mert ezt az izmos magyar várost már az iskolában is az igaz magyar nemzeti érzelmek méltó kegyencének s a körmönfont magyar jellem típusának tanultam ismerni s a magyar népdalvilágot itt eredeti forrásánál óhajtottam tanulmányozni.

Mikor Szo yori Nagy Károly zeneintézetét — szerény anyagi állapotomhoz képest és tanártársaim itelele szerint is ugyancsak d. ágn megvettem és annak költséges kiegészítésére magamat elhatároztam, talán rosszul számítottam, helyesebben: nem is számítottam. Csak azon óhajtas vezérelt, hogy a reményteljesen indult intézetet fenntartsam és saját eszmém szerint fejlesszem.

Tehát joggal mondhatom, hogy művésztért égő lelkesedésemnek hoztam az áldozatot.

S hogy ez áldozatot bármely más irányban, a szerves együtt működés, vagy az egyesülés ügyének is meghozzam: arra nézve c-upan azon meggyőződésre van szükségem, hogy a zene művészet ügyének tesztek szolgálatot és szükségem van olyan egyéni hátskörre, melyben jobb meggyőződésemet az eszmék jogosultságának határai között érvényesíthessem.

A tisztességes egyesülésnek ma már — felfogásom szerint semmi komoly akadály sem áll útjában.

Találkozhatnak ugyan aknamunkára vállalkozó elemek, melyek csak feloszlásnak induló testeken táplálkozhatnak kedvök szerint, melyek a bizalmatlanság és vizály magvát hintik az egyesítési törekvések közé, mert okuk van

félni a két intézet egyesülésétől. Az ilyenek azonban csak akkor tehetnének kart, ha az intézkedésre hivatott erők a kérdés eldöntésénél nekik is szerepet osztanának.

»Dixi et salvavi animam meam.

Tóth Arpád.

KÖZGÁZDASÁG

Bizalom az ősi erényben. Az őstermeléssel foglalkozó európai államok között mindenkor első helyen szerepelt hazánk, míg nem az elmúlt esztendő csapásai és a folyton fokozódó közterhek, a földbirtokok eleét annyira megnehezítették, hogy potom áron adogatják el (közel 1000 esztendőn át volt kegyeradójuk) földbirtokukat, miután finansziális viszonyaink kezdetlegessége sem kecsegtetheti gond nélkül, tisztességes megélhetéssel a földbirtokosokat. De nem is e oda akkor, midőn hazánkban még mindig divik azon — a külföldön már évtizedek óta elévült — szokás, hogy kölcsönt a földbirtokos a birtoka valóságos értékével aranyban épen nem álló, csekély összegben, a földadó ötv. n. szereséig nyer — zaloglevelekben. Elejét vendő annak, hogy a mezőgazdasággal foglalkozó Magyarországot, mint ilyen megszűnjön létezni, az »Ingatlan- és Jelzálog- Forgalmi Intézet» Budapesten VI. Váci körut 39. sz. a. (már közel 10 esztendővel ezelőtt sejtven a veszélyt) oly összeköttetéseket létesített, hogy a helyviszonyok figyelembe vételével megállapított valóságos birtokértéknek 3/4-é részéig juttatja készpénzben s oly kölcsönhöz a birtokost, a mely kölcsön után az adós törlesztéssel együtt is kevesebbet fizet, mint a rennyit az itteni penzintézetek kölcsönei után csak kamatban. A magyar gazdaközönségre nézve a mondott intézet által nyert kölcsön a »B i z a l o m a z ő s i e r é n y b e n» s hogy mennyire az, nemcsak a hitóságoktól, testületektől és földbirtokosoktól nyert nagy számú elismerő- és ajánló levelek igazolják, de azon körülmény is, hogy »lapitá» (1890) óta, az elmult esztendő végéig 50.000. 00 frtot meghaladó külföldi tőkét helyezett el, magyarországi földbirtokokra.

Budapesti gabonatözsde

aug. 31.

készaruüzlet hivatalos árjegyzései a következők

Bursa	kilós	Ar 100 kg.	kilós	Ar 100 kg
Bánsági	76	80	00,00—00,00	
"	77	81	00,00—00,00	
"	78	82	—	
Tiszavidéki	79	8,90—8,95	80	9,35—9,50
"	76	8,05	80	—
"	77	9,10—9,25	81	00,00—
Festvidéki	78	9,25—9,30	82	9,20—9,35
"	79	9,15—9,40	80	—
"	79	8,85	80	—
Fehérmély	76	9,15—9,20	81	9,35—9,40
"	78	9,15—9,25	82	—
"	79	8,90—8,95	80	—
Bácskai	76	8,95—9,05	80	00,00—
"	77	9,10—9,15	81	0000—
"	78	—	82	00,00—00,00
Észak magy	79	—	80	—
"	78	—	81	—
"	79	—	81	—

	Min. hekt.-ben	Ar kilógramm
Rizs elsőrendű	uj 70—72	7,00 7,10
" másodrendű	—	6,95 7,00
Árpa takarmánynak	60—62	5,95 6,00
" égetni való	62—64	6,50 7,20
" serfőzdei	64—66	5,70 8,50
Zab	39—41	5,70 6,00
Tengeri bánsági	uj	5,05 5,10
" más nemű	—	11,75 12,25
Repce bánsági	—	—

Sertésvásár.

aug. 31.

Kőbányai sertés piac. Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felüli súlyban 59—59½ krajczárig, közép (pkint 240—260 — kilogramm súlyban) 59—59½ krajczár Könnyű (páronként 240 kilogramm-ig terjedő súlyban) 60—60½ krajczárig.

Sertéselészám: 1898. évi aug. 29-én — volt készlet 46.367 darab, 1898 au

hónap 30-án felhajtott 644 drb, 1898 a hónap 30-án napján elszállított 267 darab 1898 aug. hó 31-ik napjára maradt készletben 46.744 darab. — A hizott sertés üzletirányzata csöndes.

CSARNOK.

Bismarckról.

Elbeszéli: **Schweninger tanár.**

Bismarck halála talán senkit sem sujtott olyan nagyon, mint engem. Mihez fogjak most? Ugy érzem, hogy többé nincs célja életemnek. Tizennyolc esztendőig eltem mellette, gondoztam őt, életem minden percze az övé szerint volt berendezve; most vége mindennek. Megszüntem az lenni ami voltam eddig. Nyugalom kell nekem, nyugalom, hogy beletalajjam magam egy új életbe, amelyet ezután fogok élni. Legalább egy évre el kell uaznom messzire, körül utazom a világot, hogy felejtsek, s ha majd visszatérek, talán hozzafogok az orvosi praxishoz.

Az én nagy halottam halála után sokszor vetették a szememre, hogy még július 27-en annyira bizakodtam felgyógyulásában és a berlini lapokat félrevezettem egy telegrammal, amely így szólt:

Keptelenség. Az éjszaka nyugodtan aludt. Általános állapot változatlan.

Pedig igaz volt, amit akkor táviratoztam. És most utólag sem sajnálom, hogy tettem, mert a lapok akkoriban tele voltak szenzációk hajhászó jelentésekkel, amelyek azt híresztelték hogy a herceg vérmérgezést kapott, a lábán nyílt seb keletkezett és vizenyő kinozza. Amikor en ezt a sürgőnyt elküldtem, Bismarck tökéletesen jól érezte magát, hosszú idő óta először aludt egyfolytában hét órát, ereje visztert és józúen szítt e őt ppa dohányt.

Közvetlenül azután, hogy táviratomat feladtam, két levelet is írtam nagy betegemről. Ez a két levél megfoghatatlan módon sohasem érkezett rendeltetési helyére.

Aznap azt hittem, hogy egészen bátran és nyugodtan elhagyhatom a herceget rövid időre, amíg megtarthatom egy tudományos felolvasásomat, és részt veszek egy orvosi konziliumon.

— Csak menjen mondta akkor Bismarck, hisz látja, hogy jól vagyok.

Igazán olyan jól volt, hogy tanácsoltam neki, hogy igyek pezsőt, Marcius óta ugyanis eltiltottam őt az alkohol élvezésétől. Hosszu idő volt neki.

— Ugyan, kedves Schweninger, hát szabad megint pezsőt innom? — kérdezte csodálkozva.

— Mindenesetre, herceg.

Együtt kiutunk egy üveggel, aztán még egy féllel, mert a pezső láthatólag jól esett Bismarcknak. Mintha kicsérélték volna. A fájdalmak elmúltak. Tizenegy óraig maradtam nála, aztán az éjfeli vonattal Berlinbe utaztam Gondoskodtam arról, hogy naponként többször kapjak föléle táviratot. Különbön ez mindig is úgy volt, valahányszor elutaztam Friedrichsruhéból. Még szombaton reggel tíz óraig kedvezően hangzottak a telegrammok, amelyeket utánam küldöttek. Dél felé azonban nyugtalanító hírekét kaptam. Végre megjött az a sürgőny, amely visszahívott:

— Nyugtalanító jelenségek. Jöjjen azonban.

Az első vonattal indultam Friedrichsruhba Ekkor megesett velem az a kellemetlenség, hogy egy száz vonatvezető felédékenysége miatt lemaradtam a csatlakozó vasutóról. Ugyanis már n pok óta nem vehettem le a ruhámat s alig aludtam valamit s így a vonaton elnyomott az atom a kalauz pedig nem költött fel. Iszonyu izgatottságban tetek el ezek az órák. Annyi időm már nem volt, hogy különvonalba fűtsek be.

Egymásután jöttek a nyugtalanító táviratok. Minden állomáson újabb jelentés vár. Wittenbergben kaptam egyet, amely kedvezőbben hangzott. Én is táviratilag adtam meg az utasításokat;

— A kezekre forró fürdőt. A nyakra forró vízbe mártott szivacsokat!

Mikor megjöttem, már baldokolt. Könnyen halt meg. Azt hiszem még megismert engem. Már nem tudott beszélni. Alig volt annyi ereje, hogy a kezét nyujsa nekem, az utolsó pillanatig a kezemben tartottam jobb-ját. Az ujjammal távolítottam el szájából és torkából a nyálkát, hogy könnyebben lélegzhessen.

A halál oka tüdővíz-nyő volt, Mese hogy vérmérgezés, vagy a nyílt sebe okozta a halálát. Az igaz, hogy lábai dagadtak voltak, de nem nagyon. Azelőtt 42 centiméternyi átfogata volt a lábának; az utolsó időben már csak 36.

Fájdalmas véna — gyuladásának az oka mesz zire nyulik visz-sza, Az ismeretes pétervári események idején lépett az föl. Akkor nagyon rosszul állottak a dolgok. Kikerülhetetlennek látszott az egyik lábának az amputálása. Bismarck beleegyezett, hogy a térdén alul amputálják a lábát, az orosz orvosok azonban terden felül akarták. Ennyit nem akart feladozni a lábából az orvosoknak s így elmaradt az amputáció, de azóta alig szüntek a fájdalmak.

Csodálatosan szép volt a holttest. A lapok képei csak úgy találomra készültek. De hogy is volt olyan az én hercegem a halálos ágyon.

A bebalzsamozás annak rendje és módja szerint történt, de nem egészen, mert a beleket nem távolították el. Olyasféleket is mesélnek, hogy azért siettünk a koporsó lezárásával, mert valakinek érdekében volt, hogy némelyek ne lássák már a nagy halottat. Szó sincs róla. Amikor herceg Hohenlohe megjött én épen a koporsó l zárásával voltam elfoglalva, A birodalmi kancellár már nem láthatta a holttestet.

Mi mindent nem beszéltek arról, hogy mennyire szerette a szeszes italokat. Annyi igaz ebből, hogy a természeté és a szervezete megkivánta az izgatószeret.

— Szeretnék egy kis italt mond'a nekem olykor-olykor s akkor elbeszélte egy kis visszaemlékezést régi időkől.

A mikor még a birtokomon gyapjuval kereskedtem, volt egy jó barátom, üzlettársam Geppert Péternek hívták.

Ha hozzá jöttem akár reggel akár délebben vagy este mindig két üveg pezső mellett találtam.

— Bismarck, iszik ön is egy kortyot? Jó, szivesen szolgállok, de nem ebből ez az egész kell nekem. Majd hozatok nyomban. Nekem folyvást kell hörpintennem, mert máskülönbön nem érzem jól magam.

Sokat sohasem ivott a herceg. Az igaz, hogy nem is engedtem. A mikor még élt a hercegné, egyszer észrevettem, hogy cognacot

adott Bismarcknak, noha én szigoruan megtiltottam. — Láttam: hogy itten csak a megfélemlítés használ és így szólottam a hercegnéhez:

— Ha meg akarja ölni a herceget, csak adjon neki pálinkát ezentul is!

A hercegné panaszkodott Bismarcknak a magamviselete miatt, de Bismarck megnyugtatta:

— Hagyd őt ffam, Benne jobban bizom, mint eddigi orvosaimban!

Még egyszer megtörtént, hogy a hercegné egy likörös palackot csempészett be a férje szobájába. — Meglestem, a mikor ő is látta és a likört az ablakon kidobtam. Ez hasznát.

Bismarcknak bámulatra méltó vonása volt a keresetlen egyszerűsége és végtelen udvariassága mindeuki iránt, lett legyen szolgá, vagy miniszter. S:inte furcsán hatott ez tole, a szellemóriástól, a herku'esi természetű, félelmes erejű férfitől. De mástól még jobban szerette a mesterkéletlen őszinteséget, sőt a gorombaságot.

Sokszor mondotta, hogy engem is azért kedvelt meg. A mikor ugyanis először hivattott engem Karlsbadba, kikérdeztem a baja, a természet, az élete módja és sok más felől Végre is megsokalta és bosszusan jegyezte meg:

— Talán elég is lesz. Nagyon sokat kérdez.

— Amint tetszik, feleltem Bismarcknak de ha azt akarja, hogy valaki meggyógyítsa anélkül, hogy bajáról alaposan kérdezné, forduljon baromorvoshoz.

Mindjárt megbántam heveségemet, de a herceg nem nehezelt érte.

— Csak kérdezzen tovább, felelt mosolyogva de aztán látni szeretném, hogy oly tökéletes az orvosi tudományban is, mint a gorombaságban.

Naphosszant el lehetett hallgatni, akár-miről is beszélt: mindig érdekes, tanulósg volt és lebilincselte a hallgatót. Egyszer majd írni fogok egy kis tanulmányt ezzel a címmel; Bi marck mint orvos. Meglepedően okos dolgokat mondott az egészség, a test ápolásáról s a gyógyításról, igaz, hogy előadásában semmi sem volt szakszerű.

Temperamentumához képest csodálatosan nyugodt s las-u volt a pulzusa, alig hatvan év veres percenként, sőt a sárgaság után még kevesebb; a lélekzetvétele is olyan volt, milyet soha sem láttam, egy lélekzettel kibirta egy perczig.

Egész lénye maga volt az egyszerűség. minden tettetés nélkül. Ő meghazudtolta azt a mondást, hogy: senki sem vagy a komornikja szemében.

Az iskolai beiratások alkalmával

van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy Debreczenben főpiacz 16. sz. [Alföldi takarékpénztár épület] a Bika szállodával szemben egy a mai kor igényeinek megfelelő, csinosan berendezett ujonnan nyitott

férfi-, fiu- és gyermekruha raktáramban

iskolai öltönyök

olcsó árban kaphatók. Különös gondot fordítottam a most következő

őszi és téli idényczikkek

megválogatására.

Mielőtt a n. é. közönség férfi-, fiu- és gyermekruhát vásárolna, ajánlom, hogy felette dus raktáramat saját érdekében is meglekinteni sziveskedjék, a hol meggyőződést fog szerezni arról, hogy nálam csakis kitűnő szövetből készült árak a legujabb divat szerint és olcsóbban mint bárhol kaphatók.

Egyáltalában az lesz egyedüli célom, hogy kevés haszonnal mennél nagyobb vevőkört biztosítsak magamnak.

Szives pártfogást kér

tisztelettel

BRAUNSTEIN IGNÁTZ

férfi-, fiu- és gyermekruha bizományi raktára Debreczen, főpiacz (Alföldi takarékpénztár épület) a „Bika” szállodával szemben.

Iskolai könyvek
 egész vászonban
 10 krért köttetnek
Hoffmann és Kronovitz
 könyvnyomdájában
DEBRECZEN,
 a főpostával szemben.

Ujtalálmány

Szép akar lenni?

Ha igen, úgy használja csupán a Fáy-féle arczkrémet. Egyedüli ártalmatlan csodahatású vegykrém a szépség ápolására u. m. szeplőmájfoltok, vörös pattanások mitesszen s mindennemű bőrtisztatlanság ellen.

Nem zsiros, habszerű gyorsan felszívódó kellemes illatú arczkrém, mely nappal is jól használható.
Egy nagy tégely ára 1 frt.
 Készíti Grósz Nagy Ferencz gyógyszer. H. Szolnocsán
 Debreczeni főraktár **Dr. Rotschnek**
 V. Emil gyógyszerész Kossuth-utca.
Fáy Crème-szappan 50 kr.

Ujtalálmány

HOFFMANN és KRONOVITZ

KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
 DEBRECZEN, főpiacz a főpostával szemben

NYOMTATVÁNYOK

- következő olcsó árszámítás mellett kaphatók:
- 100 iv Arverési jegyzőkönyv — — — 70 kr.
  - 100 „ 200 pld Arverési hirdetmény — — — 70 „
  - 100 „ 200 „ Rendelvény — — — 70 „
  - 100 „ Biztosítási végrehajtási jegyzőkönyv — 70 „
  - 100 „ Kielégítési végrehajtási jegyzőkönyv — 70 „
  - 100 „ 200 pld Nem szorgalmazás — — — 70 „
  - 100 „ 400 „ Kézbesítési iv — — — 70 „
  - 100 „ 200 „ Igény felhívás — — — 70 „
  - 100 „ Végrehajtási jegyzőkönyv — — — 70 „
  - 100 „ 200 pld Értesítvény haszonbérletről — 70 „
  - 100 „ 200 „ Értesítvény — — — 70 „

Raktáron nem lévő nyomtatványokat hasonló olcsó árban készítünk el.

levélpapírok:

- a következő olcsó árszámítás mellett kaphatók:
- 1000 pld. könnyű levélpapír czégnomással 1/2 ives 3 frt — kr
  - erősebb „ „ „ „ 4 „ 50 „
  - erős finom „ „ „ „ 4 „ 50 „
  - erős oktáv „ „ „ „ 5 „ 50 „
  - merített „ „ „ „ 6 „ — „
  - merített erős levélpapír „ „ „ „ 6 „ — „

Nyomatott Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában Debreczenben a főpostával szemben.

A leghatásosabb füvekből van készítve.

Az egyedüli gyógyszer: **reuma, podagra, köszvény** és egyéb végtag fájdalmak ellen. Az a szer már ezer és ezer — még a legkétségbeejtőbb — esetben is **gyökeres gyógyulást** hozott és ezért orvosi szaktekintélyek a legmelegebben ajánlják. —
Egy nagy üveg ára 1 forint 50 kr.

HEUREKA!

1 kis üveg 80 kr.
 (Utánvétellel 30 krral drágább.) Valódi állapotban a feltaláló és főraktárosnál **Dr. O WALDING-nál** kapható. — **Stuttgart, Gaisburgstrasse 14.** Egy kísérlet Heureka reuma elleni szeremmel felül-mul minden várakozást.

Kitünő bedörzsölésre való szer.

Cs. és kir. 7. hadtesti hadbiztosság.

4158 számához
 1898.

Gabona-bevásárlási figyelmeztetés.

A cs. és kir. 7. hadtest hadbiztossága kereskedelmi szokvány szerinti, raktárszerű minőségű következő árucikkeket vásárol:

Beszállítási idő.	A cs. és k. élelmezési raktár szükséglete										A cs. és kir. élelmezési főraktár szükséglete.	
	Temesvárott			Nagyváradon			Aradon				Szegeden	
	búza	rozs v. kétszeres	zab	búza	rozs v. kétszeres	zab	üzem	rozs v. kétszeres	Arad	K. Szt. Miklós	búza	rozs v. kétszeres
m é t e r m á z s a												
október 5.	—	2000	1000	—	1000	1000	—	700	800	400	—	500
október 20.	—	2300	1650	—	1000	1500	—	700	2800	400	—	1250
november	—	2000	2500	—	1000	2500	—	—	1000	600	—	600
deczember	—	1000	2500	—	1700	2500	—	—	350	600	—	700
január	—	1000	—	—	—	2000	—	—	1350	600	—	700
február	—	—	1350	—	—	—	—	—	—	—	—	—
márczius	1450	—	—	380	—	—	—	—	—	—	—	—
április	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	550	—
május	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	1450	8300	9000	380	4700	9500	—	1400	7300	2600	550	3750

9900

Össz szükséglet: búza 2320 mmázsza
 rozs v. kétszeres 18150 „
 zab 28400 „

A beszállításnak díjmentesen a fenti élelmezési (fiók) raktárhoz kell történnie, a bol az átvétel is eszközöltetni fog.
 Egyébiránt érdekelt felek az e hó folyamán több lapban megjelent, valamint a 7. hadtest területén levő városi főkapitányi hivatalok, gazdasági egyesületek, kereskedelmi és iparkamarák, valamint a fenti cs. és k. katonai élelmezési raktárak által kihirdetett részletes gabona bevásárlási hirdetményre és fent nevezett katonai élelmezési raktáraknál betekinthető és meg is vásárolható, Temesvárott június 16 aról keltezett szokvány füzetere figyelmeztetnek.
 Temesvárot, 1898 évi augusztus hó 14-én.

A cs. és kir. 7. hadtest intendánsága.